

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

תוכן

- א. הניח להן אביהן מעות של רבית אף על פי שיודעין שהן של רבית אין חייבין להחזיר
2
- ב. גדולים שאמרו יודעים אנו חשבונות שחשב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא מידי
פטורין 3
- ג. הגזול ומאכיל בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם ואכלום ... קטנים מי מחייבי לא יהא
אלא דאזיק אזוקי ... ועדיין לא אכלום בין גדולים בין קטנים חייבין..... 4
- ד. הניח להם אביהם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה מתה אין חייבין
באונסיה..... 5
- ה. כסבורין של אביהם היא וטבחה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול הניח להם אביהם
אחריות נכסים חייבין לשלם..... 6
- ו. היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור
שבת היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד 7
- ז. יחזיר כעין שגזל..... 9
- ח. טרק גלי באפיה דרבי ירמיה ... שלו הוא תובע ... סהדי דאחזקי ביה בחיי דאבוא ...
וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין..... 11
- ט. תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבריו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין
עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה ... אבל היכא דאית ליה
חזקה דאבוא לא..... 11
- י. מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ... כגון שהיה הוא חולה או עדי חולים או שהיו עדי
מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא ... דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא
אבל לא פתחו ליה בדינא מצי א"ל אנא לב"ד הגדול אזילנא..... 13
- יא. כי פתחו ליה נמי מצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא..... 15
- יב. הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח..... 15
- יג. ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ... נקטינן ליה אי אתא אתא..... 16
- יד. אי לא אתא נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין
קמאי ... מציעאי ... בתראי נמי לא נחתין לנכסיה ... לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה
16
- טו. והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן..... 17
- טז. והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן..... 17

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

יז. אדרכתא אמטלטלי לא כתבין אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף
18

יח. וכי כתבין אדרכתא מודעינן ליה והני מילי דמיקרב ... עד דאזיל שליחא בתלתא
בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה.....19
יט. האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי וה"מ לשמתא אבל לפתיחא ... לא.....19
כ. יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא..20

דף קיב.

א. הניח להן אביהן מעות של רבית אף על פי שיודעין שהן של רבית אין חייבין להחזיר

כבר התבאר לעיל דף צד: שאין רבית¹ קצוצה יוצאה בדינין אלא כל זמן
שהמלוה קיים, אבל אם מת אין הבנים צריכין להחזיר אף על פי שהוא
רבית², ועל כיוצא בזה אמר הכתוב (איוב כז פסוק יז) יָכִין וְצִדִּיק יִלְבָּשׁ,
כלומר האב שהיה רשע הכינו ובנו שהוא צדיק ילבשנו ואינו צריך להחזיר.

אבל אם הרבית הוא דבר מסויים כגון³ שנטל אביהם טלית או פרה
ברבית⁴, צריכין להחזיר משום כבוד אביהם.

¹ שו"ע ונו"כ שם ו

² עי' בשער דעה אות ד' שעמד על המחקר דהיכא דהלוה עמד בדין עם אביהם אי הו"ל כשאר חוב וגם הבנים
מחוייבים להחזיר לאחר מיתת אביהם ומביא ראיה דהבנים חייבים וסיים בצ"ע לדינא עיין שם ועי' בס' בית
יהודה (להרב מהר"י לנרא ז"ל) שהביאו ומדחה דבריו והוכיח דאף שעמד בדין על הרבית לא נתחייבו הנכסים
ואף שכופין אותו להחזיר הוא רק כעין שכופין על שאר מ"ע ומצוה זו לא חל רק על אביהם ולדידי' אזהיר
רחמנא ולא לבני' ואין היורשים צריכין להחזיר עיין שם

³ דוקא כשהפרה או דבר המסוים שנשאר ביד המלוה הוא הרבית בעצמה שלקח מהלוה אבל היכא שאין
זה הרבית עצמו רק שבהמעות שלקח מהשכירות קנה הפרה או הטלית אין כאן כבוד אביהם וא"צ להחזיר
ועיי"ש באות שאח"ז שכ' עוד בשם המהרשד"ם דאפי' אם לקח המלוה בעד המעות בתים ואיכא פירסם
ווילותא כמו הפרה והטלית עצמו שיאמרו אלו הבתים וכו' מ"מ אם לקחם ברשות ב"ד ליכא זילותא וא"צ
להחזיר עיין שם

⁴ עי' בשו"ת דברי מנחם סי' פ"ו שהביא מדברי המשל"מ שכ' בשם מהר"א מינסין דגם באבק רבית מחוייבים
הבנים להחזיר משום כבוד אביהם (ועי' בס' מקור מים חיים שהביאו וכו' שכן מצא בשיטה מקובצת ב"מ בשם
הריטב"א עיין שם) ואח"כ נסתפק אם כופין אותם על זה וכתב דמסתבר דכופין אותם על זה אך מדברי הטור

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ודוקא שעשה אביהם תשובה בחייו על לקיחתו הריבית הזה⁵, אלא שלא הספיק להחזירו עד שמת, אבל אם לא עשה תשובה אין צריכין להחזירו משום כבודו, שאין חייב בכבודו כיון שלא עשה תשובה ומת לאו עושה מעשה עמך הוא, ואין חייבין בכבוד שום אדם אפילו באביו אלא כשעושה מעשה עמך, כלומר שהוא צדיק והולך בדרך הישר, דכתיב (שמות כב פסוק כז) וְנָשִׂיא בְעַמֶּךָ לֹא תֹאֵר, מיותר הוא לדרוש ממנו בעושה מעשה עמך, והוא הדין לכל אדם אפילו אביו דוקא בעושה מעשה עמך.

ב. גדולים שאמרו יודעים אנו חשבונות שחשב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין

מת הגולן והוריש הגזילה לבניו⁶, אם אמרו הגדולים יודעים אנו שאבינו עשה עמך חשבון ולא נשאר לך כלום בידו ואפילו אמרו אבינו אמר לנו שעשה עמך חשבון⁷ נאמנים⁸. י"א שנאמנים, במגו⁹ שהיו יכולין לומר אנו החזרנוה לך. אפילו יש עדים שאביהם גזלה. ויש אומרים שנאמנים דוקא כשאין עדים שאביהם גזלה, אלא הם בעצמן הודו שאביהם גזלה ואומרים שעשו עמו חשבון ולא נשאר בידו כלום, אבל אם יש עדים שאביהם גזלה אינם נאמנים במגו דאנו החזרנוה¹⁰.

משמע דאין כופין להיורשים באבך רבית ועיי"ש במ"ש בזה וסיים כן להלכה דבבא דמחוייבים להחזיר בדבר מסוים אבל לא בייפנין להו ואם חוזרין מדיבורם ואינם רוצים להחזיר לצאת י"ש אין כופין אותם עיין שם באורך. ועי' בס' שארית חיים דף י"ט ע"ג וע"ד שהביא דברי המשל"מ בזה והביא ראיה לדבריו וסיים ומ"מ נ"ל ברבית מוקדמת ומאוחרת בדבר המסויים דלא הוי כ"א מתנה באמת י"ל דבכה"ג אין היורשים מחוייבים להחזיר דאפי' גנאי ליכא במתנה דהא אפי' לצאת י"ש אינו חייב להחזיר וזה פשוט עכ"ל.

⁵ שאמר בפירוש שיחזרו אותו חפץ אבל באמירת אשמו שנהגו החולים לומר בוידוי לא מהני לזה ס' מרבה

תורה ס"ק ט"ו

⁶ שו"ע ונו"כ שם ז

⁷ ש"ך שם ה

⁸ מיהו צריכים לישיב היסת לפי הטעם שכתבתי בס' רצ"ז כיון שמוענים ברי ודלא כסמ"ע שם ס"ק י"ב. ש"ך

שם ו

⁹ ואפילו למאן דאמר הגזול בעדים צריך להחזירו בעדים וכמ"ש המחבר בסעיף שאחר זה, הני מילי גזול עצמו,

אבל בניו נאמנים. סמ"ע יב

¹⁰ שאין זה מגו טוב דהחזרנוה הוי העזה ביותר ולא היו יכולין למוענו, ועוד דניחא להו למעון שאביהם עשה חשבון בחייו, מפני כבוד אביהם שעשה תשובה בחייו ונכה לו בחשבוננו, נ"ל. לבוש וסמ"ע יג, וכתב הש"ך שם ז ולפע"ד לא כווננו יפה דהא ודאי אמרי' מגו בכה"ג כמשי"ל סימן פ"א סכ"ג ובס"ס פ"ב בדיני מגו אות ו' ובסימן צ"ג ס"ב ע"ש ... ובדברי הרא"ש משמע להדיא שיש להם כל כח אביהן ... וגם דעת התוס' דנאמנים

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ץ 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ודוקא אם אמרו הגדולים כיון שצריך שיטענו הן בעצמן, טענת ברי, משא"כ אם טוענין שמא החזיר לך או לקחו אבינו אינן נאמנין בשמא¹¹. וי"א¹² שטוענים להם אף בטענת שמא ואף לקטנים אם אין רואים הגזילה בידם.

ג. הגזול ומאכיל בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם ואכלום

... קטנים מי מחייבי לא יהא אלא דאזיק אזוקי ...

ועדיין לא אכלום בין גדולים בין קטנים חייבין

כבר התבאר לעיל דף קיא: שמת הגזול¹³ והגזילה בעין, חייבים היורשים להחזירה בעין ואפילו לאחר יאוש, שרשות יורש לאו כרשות לוקח, ואינו נחשב כשינוי רשות. ואם נשתנה נותנים דמיה¹⁴, ואף אם אכלוה קודם יאוש חייבים לשלם דמיה¹⁵.

במגו דהחזרנו ומביאם ב"י וכ"כ הבעל המאור והרמב"ן בס' המלחמות ר"פ הגזול בתרא להדיא (וכ"פ מהרש"ל) ולמה נימא דהרא"ש פליג עליהו בזה ומ"ש המחבר וי"א דה"מ כו' היינו משום דבש"ס איתא סתם נאמנים ואפשר לו' דאפי' ידוע שבאתה הגזלה לידי אביהן וידוע דעודה בידן אף על גב דלית להו מגו משום דטענו' עשה אבינו חשבון טענה מעליותא הוא ובאו הי"א לפרש דלא מהימני אלא במגו ודו"ק.¹¹ ואנן לא טענינן להו בדבר שאינו מצוי, כ"כ רבינו ירוחם נתיב כ"ו ח"ג. ד"מ. סמ"ע שם יב והוא כדעת הרא"ש פ' הגזול בתרא ע"ש.

¹² הרמב"ן בס' המלחמות שם כ' דטענינן להו לקוח במגו דהחזרתא אלא מיירי שראוהו עתה לאחר מיתה ביד היתומים הילכך בשמא לא טענינן להו לקוח דאב גופיה כה"ג לא הוי מהימן אבל כשטוענין ברי נאמנים כיון שלא ראוהו ביד היתומים קודם שירדו לדין דהיו נאמנים למעון אנו החזרנוהו נאמנים גם עכשיו במגו עכ"ד בקצרו' וכ"כ הנ"י בשמו ובשם הרא"ה וכ"פ הריטב"א בפ' הכותב ומשמע שם בהרא"ש והרמב"ן דלמעמיהו אזלי במ"ש בפ' המוכר את הבית דס"ל שם להרא"ש דלא טענינן ליתמי נאנסו כיון דהיא טענה דלא שכיח ולהרמב"ן ס"ל התם דטענינן להו נאנסו דגם מידי דלא שכיח טעני' להו (מיהו כשטוענים ברי נראה דהרא"ש מודה להרמב"ן דנאמנים כל זמן שלא ראו עתה בידו קודם שירדו לדין או שראו לאחר מיתה) ע"ש משמע כן מדבריהם להדיא וא"כ למאי דקי"ל גבי נאנסו דהוי ספיקא דדינא כדלעיל סי' ק"ח ס"ד ה"ה הכא א"כ הר"מ והסמ"ע שכתבו כאן דברי ר' ירוחם לא כווננו יפה דודאי איכא דפליגי עליה והילכך מספיקא לא מפקינן מנייהו ודו"ק (וכ"ש לפמ"ש לעיל סימן ק"ח דנלפע"ד עיקר כהרמב"ן וסייעתו ע"ש). ש"ך ד

¹³ שו"ע ונו"כ שסא ז

¹⁴ ולא שייך לחלק בזה אם הניח להם נכסים או לא, שהרי עכ"פ ירשו גוף הגזילה, ונראה שאפילו יש עוד בעלי חובות ואין להם עוד נכסים, הנגזל קודם לגבות מגוף הגזילה, ואף על פי שנשתנה ואין לו זכות בגוף הגזילה, מ"מ לא גרע מחילופי גזילה. פתחי חושן חלק ה פרק ד הערה לו

¹⁵ ולא מיבעיא כשלא נשתנה ודאי שנתחייבו בהשבה, ואף אם נשתנה ברשותם חייבים בדמיה, ואף כשלא הניח להם אביהם נכסים אחרים, אלא שאף כשנשתנה ברשות האב, ואין כאן אלא חוב דמים, אף אם לא הניח להם נכסים, כיון שהגזילה קיימת הרי היא משועבדת לגזל האב. ומשמע מדברי הפוסקים שמשלמים כל

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לא היתה הגזילה¹⁶ בעין ביד היורשים, כגון שמכרה האב או נתנה ומת, או אם נאבדה בחיי האב אפילו באונס וכן אם אכלו היורשים לאחר יאוש בעלים, אם לא הניח להם נכסים פטורים מלשלם. ואפילו אכלו פטורים¹⁷, אפילו מדמי בשר בזול¹⁸. אבל אם הניח להם נכסים חייבים לשלם, כיון שמשעת גזילה נתחייב האב בהשבה או בדמים, ונשתעבדו גם נכסיו¹⁹. ואין בכל זה חילוק בין גדולים לקטנים²⁰.

ד. הניח להם אביהם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה מתה אין חייבין באונסיה

כבר התבאר במסכת כתובות דף לד: שהשואל²¹ את הבהמה חייב במזונותיה²² ובאונסיה, מת השואל²³ רשאים היורשים להשתמש בו כל זמן השאלה²⁴, וכן אם שאלה למלאכה ידועה בלי זמן, משתמשין בה זמן הראוי

דמי שוויה, ולא דמי להניח להם אביהם פרה שאולה שאם לא ידעו שהיא שאולה משלמין דמי בשר בזול, דשאני גזילה שנתחייב אביהם בהשבה אפילו באונסין. שם הערה לח

¹⁶ שו"ע ונו"כ שם

¹⁷ ובשער משפט שם סק"ג הקשה דלדידן דמטלטלי דיתמי משתעבדי לבע"ה, א"כ אם אכלו היורשים או מכרו החפץ למה פטורים, סו"ס ירשו אותו חפץ מאביהם, וכשם שיורשים שמכרו מטלטלין שירשו חייבים מדין מזיק שעבוד, וכ"ש כשנהנו, וכמ"ש הש"ך סימן קז סק"ח, ותירץ בערך ש"י דכיון שנתתיאשו הבעלים מהגזילה ה"נ נתתיאשו מדמיה, וא"כ נהי דאין היאוש מועיל לקנות גוף החפץ ולא לפטור הגזולן מהשבת דמיו, מ"מ חידשה תורה שאם בא אחר ואכלו שהוא פטור, ולא חשיב כמזיק חפץ של נגזל, שלזה מועיל היאוש, וה"נ מועיל היאוש לפטור היורשים מדין מזיק שעבוד הבא מאותו חפץ, עיין שם.

¹⁸ וכמ"ש בש"מ שיאוש בגזילה מועיל לגמרי, ומ"מ נראה שאם ידעו שהיא גזולה ואכלו חייבים, דכיון שהיתה הגזילה בידם ונתחייבו בהשבה, נתחייבו הם עצמם בדמים.

¹⁹ וכתב בערוה"ש שגם מנכסי יתומים קטנים גובים גניבה וגזילה, כמ"ש בסימן קי סעיף ה.

²⁰ דלעדי גזילה נזקקין אפילו ביתומים קטנים כמ"ש הטור והמחבר בסימן ק"י [טור סעיף י"ג וט"ו ומחבר סעיף ה' וז'], וכ"כ בעל התרומות בשער י"ד [ח"א ס"ח], ד"מ סימן כ"ח סעיף י"ט הביאו, וכל שכן אם הגזילה עצמה בעינה דמוציאים אותה מיד הקטנים וכמ"ש הטור גם כאן [סעיף י"ז] ע"ש. סמ"ע שם יא

²¹ שו"ע ונו"כ חו"מ שמ"ד

²²

²³ שו"ע ונו"כ חו"מ שמ"א א ג

²⁴ דכל ימי השאלה היא כקנוי לו שהרי כל הנאה דידה וחייב אפילו באונסין, ומשו"ה בניו יורשין אותו ממנו עד כלות הזמן. סמ"ע שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

לאותה מלאכה²⁵, ומכל מקום אינם חייבים אלא כשומר שכר²⁶, ואם לא ידעו שהחפץ שאול יש פוטרים אפילו מפשיעה²⁷, ומכל מקום יכול המשאיל לומר ליורש או החזר לי החפץ או קבל עליך חיובי שואל.

ולא אמרו שהיורשים רשאים להשתמש כי אם בסמוכים על שלחן מורישים²⁸, שמן הדין היה מותר להם להשתמש בו בחייו, אבל יורשים שאינם מבני ביתו שאסור בחייו למסור להם, אינו יכול גם להורישם שישתמשו בו.

שוכר שמת, אם היורשים רוצים להשתמש בה. אם לא הניח להם אביהם נכסים אין צריכים לשלם השכירות משלהם²⁹.

ה. כסבורין של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם

25 שם ז

26 שהירוש לא קיבל עליו חיובי שואל, אפילו כשיודע שהוא שואל ומ"מ כשוכר חייב שהרי נהנה מהחפץ, ואפילו עדיין לא השתמש חייב כיון שיכול להשתמש, סמ"ע שם ח. והש"ך (סק"ב) כתב בשם הרשד"ם (ח"מ סימן עו) שדוקא לאחר שהשתמש חייב כשוכר, ובמחנ"א (ה' שאלה סימן ב) מסתפק באם נשתמשו ולא ידעו שהיא שואלה אם שייך לומר בזה הואיל ונהנה מהני, ועי' בקצה"ח (שם) ובדברי חיים (דיני שומרים סימן כו), 27 נה"מ (סק"ה), וכ"כ במחנ"א הנ"ל, ובשם ש"ג כתב שהיבבים בפשיעה, ובדברי משפט (סימן רלב סק"ה) הוכיח כן מדין מקח טעות, וכן כתב בדברי חיים (דיני שומרים סימן כב), ומשמע שעכ"פ בגניבה ואבידה אינו חייב.

28 נתיבות המשפט שם ג ובמחנ"א (הלכות שכירות סימן יט) הביא ג"כ בשם המרדכי בטעם שהיורשים מותרים להשתמש בה משום שכל המפקיד וכו', ודייק ג"כ שלפי"ז יורשים אחרים אסורים להשתמש, ותמה שלא הזכירו בפוסקים דבר זה, וע"כ כתב שאף אם נאמר שזהו הטעם, אינו אלא לכתחילה, אבל אם עבר והשאיל מה שעשה עשוי, שאין זה קפידא גמורה להוציא מיד השני (עי' לעיל הערה כד), ולפי"ז גם היורשים מותרים להשתמש בה, וכ"כ בערך ש"י, וכתב עוד שבמיתה אי אפשר לומר דאדעתא דהכי לא השאיל לו, דמיתה לא שכיחא. פתחי חושן חלק ג (פקדון ושאלה) פרק ט – דיני שאלה סעיף יג הערה לב

29 ואע"ג שאביהם לא הי' להם זכות שמוש בחנם ה"נ אין להם זכות שמוש בחנם מ"מ אפשר לומר דאביהם מיד ששכר נעשה בע"ח על דמיו וזכה בשמוש ויכולי' היורשים לומר אבינו אנו יורשים זכות השמוש וחובו אין משלמי'. ודמי לקנה מטלטלי' ולא נתן דמיהם ומת דיורשי' זוכי' בהמטלטלי' וחובו אין משלמי' ה"נ שכירות ליומא ממכר הוא ויש ללמוד כן מדברי תשו' הרשב"א סי' אלף וכ"ח ואם הניח אביהם אחריות נכסי' עיין לעיל סי' של"ד ס"א בהגהת ש"ע. אח"ז רב מצאתי בריטב"א פ"ג דכתובות דכ' להדי' דשכר אביהם ומת דמשתמשים כל ימי השכירות ואין חייבי' לשלם השכירות אם לא הניח להם אחריות נכסי'. ועיין תשובת בני אהרן סי' כ"ט. חי' רע"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שאל³⁰ בהמה ומת השואל, ולא ידעו היורשים שהיא שאולה ואכלוה, משלמים דמי בשר בזול, ושיערו חז"ל שהוא שני שלישים מדמי הבהמה³¹, ואם ירשו נכסים ואפילו מטלטלים³², חייבים לשלם כל דמיה³³, ויש אומרים שאם ירשו נכסים חייבים אפילו באונסין³⁴.

ו. היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין נאחד

³⁰ שו"ע ונו"כ שם ד והוא כפי מה שנהגה,
³¹ אבל אינם חייבים בכל שוויו, שיכולים לומר אילו ידענו שהוא של אחרים לא היינו אוכלים בשר, סמ"ע שם
י וכתב בשו"ע שהעור ישלמו כולו, ועי' בסמ"ע (ס"ק יא) שפירש דהיינו כשהעור עדיין בעין, יכולים לשלם כולו
או להחזירו (עי' נה"מ סק"ז) אבל אם אינו בעין אפשר שגם מהעור אינם משלמים יותר משני שלישי. ועיין
בקצות החושן שכתב ואינו נראה לענ"ד, דלא מצינו קונה אלא בגנב וגזלן אבל אלו אינן בתורת גנב וגזלן
אלא בשוגג טבחה סבורין של אביהם היא וא"כ העור כולו דבעלים אם רוצים בעורן, ואפילו טבחה ולא
אכלוה עדיין נוטלין הבעלים את הבשר כולו בעין דשינוי אינו קונה בזה. ומ"ש בשו"ע והעור ישלמו לאו דוקא,
או מיירי דהעור נמי אינו בעין כגון שמכרו, ומשלמין כולו היינו מה שלקחו בעד העור וזה פשוט וברור.
³² דבתר תקנת חכמים שתיקנו דיתומים מחויבים לשלם חוב אביהן אפילו ממטלטלים שירשו וכמ"ש הטור
והמחבר בסמ"ק ק"ז (טור סעיף י"ג ומחבר סעיף א'), אין חילוק בין אחריות נכסים למטלטלים. סמ"ע שם יב
³³ והוא סברת הרא"ש (ב"ק פ"י סי' א') שכתב הטור [שם] בשמו כן, ש"ך על שולחן ערוך חושן משפט הלכות
שאלה סימן שמא סעיף ד
עיין בסמ"ע ס"ק י"ג אבל הרא"ש ס"ל כלישנא בתרא כו' וכן דעת הרמב"ן והרשב"א והמרדכי והנ"י ור' ירוחם
נ"ל ח"א וכ"פ מהרש"ל פ' הגזול סי' ג' שגם אביהם היה חייב לשלם, וכיון שירשו נכסים, חוב עליהם לפרוע
חוב אביהם, אבל באונסין פטורים, משום דס"ל כלישנא בתרא דרב פפא כאן דשומר אינו מתחייב אלא
משעת פשיעה או שעת אונסין, ואז כבר אין האב חי ולא נתחייבו נכסיו, ומ"מ כשטבחה, כיון שנהנו וגם יש
צד פשיעה מצד האב שלא הודיעם שהיא שאולה, ונמצא שהפשיעה התחילה בחיי האב ונתחייבו נכסיו,
חייבים, וסיים הסמ"ע יג שאין לחייבם גם באונסין משום תחלתו בפשיעה וסופו באונס, משום שאין האונס
בא מחמת הפשיעה
³⁴ ש"ך וסמ"ע (שם) לשיטת הרמב"ם, ודעת הסמ"ג עשין צ"ב כהרמב"ם וכן דעת הר"ף פ' השואל ע"ש ודוק
שגם באונסין נתחייב אביהם בחייו משעת שאלה, וס"ל כלישנא קמא דר"פ דשומר משעת משיכה מתחייב,
והסביר הש"ך דלכן פסק דלא כלישנא בתרא, משום שאי אפשר לומר שיש פשיעה מצד האב מה שלא
הודיעם, דשמא מה"מ אנסיה, עיין שם. ועי' קצה"ח (סק"ג) ובדברי חיים (דיני שומרים סימן כו) מ"ש בביאור
שיטת הרמב"ם עפ"י דברי הכסף משנה (שם). ועיין ביאורים [סק"ח] דבשומר חנם ושומר שכר פטורין אפילו
באכלוהו אפילו הניח להם נכסים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

עוד התבאר שם שאם היתה פרה³⁵ שאולה אצלו וטבחה בשבת דרך גניבה, פטור אף מן הכפל³⁶ שהרי איסור שבת ואיסור גניבה באין כאחת. ואם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה.

כשם שאינו מתחייב בתשלומי הקרן כשבא עם חיוב מיתה, משום דקם ליה בדרבה מיניה, כמבואר במסכת כתובות שם, כך אינו מתחייב בתשלומי ד' וה', בין שמעשה הטביחה ומכירה בא עם חיוב מיתה, ואז חייב בקרן וכפל, אבל לא בר' וה', ובין שמעשה הגניבה בא עם חיוב מיתה.

ולכן, גנב³⁷ ומכר בשבת באופן שיש עם הקנין חיוב מיתה, כגון שזרקא הגנב מרה"ר לחצר הלוקח, ואמר לו שיקנה הגניבה לכשתנוח, או שאמר לוקח

³⁵ רמב"ם הלכות גניבה פרק ג הלכה ד

³⁶ בגמ' מבואר שם דתליא בתרי לישנא דרבא ומאן דמתני להא דאמר רבא ואם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבים לשלם ארישא היינו על מתה וסבר דמשעת שאלה איחייב באונסיה פליגא אדר"פ, וא"כ הרמב"ם דפוסק בפ"א מהל' שאלה כהך לישנא דמשעת שאלה, לא הי' לו לפסוק הא דר"פ, וכבר הקשה זה שם המ"מ ונשאר בצ"ע, שהרי נתחייב קודם שעת טביחה, ובש"ך בסי' שמ"א סק"ו מסיק דרבנו לא פסק כרב פפא דאי כר"פ אפי' מקרן פטור דר"פ ס"ל דאין חיוב השואל חל אלא בשעת אונסין ורבנו ס"ל דעל הקרן חייב משעת שאלה ולא שייך קם ליה בדרבה מיניה. מיהו מכפל שפיר פוטר רבנו דהרי בשעת שאלה לא נתחייב אלא בקרן, ובכפל ודאי לא נתחייב אלא בשעת גניבה ואז קם ליה בדרבה מיניה וכדבריו כתב הלח"מ פ"א מהל' שאלה ה"ה ד"ה ואם הניח, דרבנו ס"ל דחייב בקרן ודלא כר"פ אלא דהוקשה לו סיום דברי רבנו ואם אין גניבה אין טביחה ומכירה אלמא דפטור מן הקרן והניח בצ"ע וכיוצא בזה תמה הרש"ל בים של שלמה ב"ק על דברי רבנו עיין שם. ועיין באבן האזל ומרכבת המשנה שם שכונת הרמב"ם שכוין דאין כאן דין גנבה ממילא אין דין טביחה ומכירה, והוא להודיענו דאפי' אם בדין טביחה ומכירה לא יהי' קלב"ם ומשכחת לה דגמר השחיטה בחול דזה ודאי דמעשה הגנבה אינו דוקא בגמר השחיטה דהא טביחה לחוד לא הוי גנבה כמפורש במשנה בדף ע"ט וע"כ דכאן הוי גנבה משום דהוא בחצרו ובמה שטבחה דרך גנבה הוי מעשה גנבה, וא"כ תיכף בתחילת השחיטה נעשה גנב, וא"כ אפי' התחיל לשחוט מקצת הקנה כבר נעשה גנב, ולכן אשמעינן שפיר דכיון דאין גנבה אין טביחה ומכירה, ואפי' גמר לשחוט בחול פטור ועוד דהא כתב נמי מכירה וסתם מכירה בשבת אין בה חיוב מיתה, עוד משכחת לה דגמר הטביחה ע"י שליח ובאופן שלא אמר לשליח לשחוט בשבת. ואף על גב שכתב רבנו ואם אין גניבה אין טביחה ומכירה נקיט בלשונו טביחה להורות דה"ה אם גנבה בשבת ע"י עשיית מלאכה כגון שהוציאה לרה"ר כנ"ל ה"ב אם אח"כ טבחה באחד בשבת פטור מד' וה'. ולפי זה שפיר י"ל דסובר רבנו כדעת הש"ך ולח"מ דבטבחה בשבת דרך גניבה חייב בקרן ודלא כרב פפא ומ"מ אם מכרה אחר כך פטור מד' וה' דכיון דאין גניבה ר"ל דליכא חיוב כפל על הגניבה דהכפל חל בשעת טביחה וקם ליה בדרבה מיניה משו"ה פטור על המכירה דכי מדלית כפל ליכא אלא ג' וד' וק"ל ד' וה' אמר קרא.

³⁷ טור שג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

גם אם הוזלה הגניבה כגון שנפחת בפחת⁴⁵ שאינו ניכר, והוא בעין⁴⁶, כגון בהמה שכחשה כחש שיכול לחזור, מטבע שנפסלה במדינה זו ויוצא במדינה אחרת, פירות שהרקיבו מקצתן, וכדומה וכמו שיבואר להלן דף צו: צו. וכן כשהוזל החפץ⁴⁷, מחזיר הגזילה כמות שהיא ואומר לו הרי שלך לפניך, ואינו צריך להשלים הפחת⁴⁸.

ובמקום שמשלם דמים ואינו מחזיר את החפץ הגנוב, אמרו חז"ל כל הגזלנים משלמין בשעת הגזילה.

לפיכך גם אם נפחת שווי הגזילה⁴⁹, ושוה פחות מבשעת הגזילה, בין שפחתו בידים ובין נפחת מאליו⁵⁰, אם הוא פחת הניכר, משלם כפי שוויה בשעת הגזילה⁵¹.

ואם התייקרה מאליה ואבד או נשבר הכלי מאליו כגון שהיתה שוה בשעת גניבה שנים ובשעת העמדה בדין ארבעה, אם מתה הבהמה או אבד הכלי מאליו, משלם כשעת שוויה הגניבה⁵².

⁴⁵ שו"ע ונו"כ שסג א

⁴⁶ אבל אם אינו בעין, ואפילו אח"כ נאבד באונס, אף על פי שאילו היה בעין היה נפטר בהשבה כמו שהוא, מטעם הרי שלך לפניך, כמ"ש להלן, עתה אינו יוצא בהשבת דמים אלא כשווי בשעת גזילה, וכמו שכתב בשו"ע סימן שסג סעיף ב, וכן אם הוזל ואינו בעין משלם כשעת הגזילה, וכתב במחנ"א ה' נזקי ממון סימן א שאפילו רוצה להחזיר חפץ כזה שגזל, אינו יכול לפטור עצמו בכך משום שאין זה בעין שגזל, ועי' שו"ת בית אפרים חו"מ סימן ד.

⁴⁷ פתחי חושן חלק ה פרק ה הערה לא

⁴⁸ שבכולם יכול לומר לו הרי שלך לפניך, ובחזו"א ב"ק סימן מז ס"ק כא תמה לדעת הפוסקים דשומר אינו נפטר בהש"ל, א"כ גזלן לא עדיף משומר אבדה, ויתחייב בחיזוק שא"נ מדין שומר, ותירץ דהתורה לא הטילה על הגזלן חיובים אחרים, כשם שפטור משכר שימוש.

⁴⁹ שו"ע ונו"כ שגד ג, ושסב יא

⁵⁰ , ואפילו נפחת מאליו באונס, שהרי גזלן חייב באונסין, וכן מוכח בסימן שסג סעיף א שבכלל דברים המנוים שם יש פחת הבא מאליו באונס.

⁵¹ ועל זה אמרו כל הגזלנים משלמין בשעת הגזילה, וה"ה לגנב, ולא אמרו שמשלם כשעת הוצאה מן העולם אלא להחמיר עליו לענין שבה או יוקר, כמו שיתבאר. ועי' ט"ז ריש סימן שסג שלכאורה משמע מדברי כמה ראשונים שבפחת הניכר קונה בשנוי, אבל מעיקר הדין חייב אפילו כשאין שנוי הקונה, כדמוכח בדבריו עיין שם.

⁵² שו"ע ונו"כ שגד ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

גנב כחושה והשמינה⁵³, או שמינה והכחישה, ונאבדה הבהמה מאליה' משלם כשעת גניבה.

ח. טרק גלי באפיה דרבי ירמיה ... שלו הוא תובע ... סהדי דאחזקי ביה בחיי דאבוה ... וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין

קרקע שהיתה⁵⁴ בחזקת קטנים ובא אחד וטען שהוא לקחה⁵⁵ ממורישו, ויש לו עדים שהחזיק בה ואכלה שני חזקה בחיי אביהם, אין מוציאים אותה מידם עד שיגדלו, שאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין וקטן כשלא בפניו דמי.

אבל אם הוציא שטר שהיא לקוחה בידו הרי זה מקיים השטר, שהרי קיום שטרות מקיימין אפילו שלא בפני בעל דין, ומוציאים אותה מידם, אחר שמעמידין להם אפוטרופוס שטוענין בשבילם כל זכויותיהם.

דף קיב:

ט. תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאים מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה ... אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא

⁵³ שו"ע ונו"כ שם ג.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ קי ו

⁵⁵ המחבר, שהוא כדברי הרמב"ם פ"ב דמלוה [ה"ז], מחלק בין טענת גזולה דכתב בסעיף ה' דנוקקין לו ומקבלין עדותו בקטנותו ומוציאים מידו, ובין טענת לקוחה דאין נוקקין לו לקבל עדותו, אם לא שהוציא שטר ומראה שהוא לקחה, אעפ"י שאינו מקיים, כ"ד נוקקין לו ומקיימין שטרו ומוציאים את הקטן. דהרמב"ם לטעמיה דס"ל דמקיימין השטר בפני קטן כמו שמקיימין שלא בפני גדול, וכמ"ש לעיל [סקי"א]. אבל בטור [סעיף י"ג] מוכח דמטענות גזולה ולקוחה יחד, ובשניהן כתב, דאע"ג דיש לו חזקת אבות אם יש שטר מקיים או שנתקבלה העדות בחיי אביו נוקקין למערער ומוציאים מיד הקטן, ואי לא אין נוקקין אפילו לקיים השטר בקטנותו ואין מוציאים מידו, ע"ש. סמ"ע שם יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

קרקע שהיא⁵⁶ בחזקת היורש מחמת אביו שהיה מוחזק בה, ונתברר בעדים שהיא גזולה בידו⁵⁷, ובא הנגזל להוציאה מהיורשים, בי"ד נזקקין להוציאה מידו אף על פי שהוא קטן, דחשו חכמים לתקנת הנגזל להצילו מעושקו ואפילו הוא קטן, ואפילו אפטרופוס להפך בזכות היורש אולי יוכל לפסול העדים של נגזל, אין מעמידין לו, דאחזוקי סהדי בשיקרי לא מחזקינן⁵⁸, והרמב"ם חולק ואומר שמעמידין אפטרופוס לטעון ולדון בשבילו⁵⁹.

וכן קטן שתקף בעבדיו או ירד לתוך שדה חבירו וכבשה, אין אומרים נמתין לו עד שיגדיל אלא מוציאים אותו מידו, ולכשיגדיל אם יש לו עדים יביא עדיו, דלאו כל כמיניה לגזול ולעשוק בילדותו ויסמוך על שאין מורידין לנכסי קטן.

ודוקא שלא היה לו חזקה בנכסים אלו מאבותיו, אבל אם יש לו חזקה, וגם עתה הוא ביד הקטן⁶⁰, אין מוציאים ממנו עד שיגדיל⁶¹. אבל אם לא הוציאו והאחר דר בו אף על פי שיש להקטן חזקת אבות ואפילו תקפו הקטן⁶², אין הבית דין מוציאים השדה מן האחר. וי"א⁶³ שכל שיש לו חזקת אבותיו גם אם אין הקטן בשדה אין מוציאים מידו.

⁵⁶ שו"ע ונו"ב קי ה

⁵⁷ עיי"ש סמ"ע יב שלגעת הרא"ש והטור אין מקבלין עדות אלא בחיי האב או כשי שטר אך לדעת הרמב"ם וכ"פ המחבר שטענת גזולה מקבלין עדות אף שלא בפניו.

⁵⁸ לבוש סמ"ע יג

⁵⁹ לרמב"ם היה גירסא אחרת בגמרא עיין סמ"ע ושו"ך יג ועיין ש"ך יד שלפי" המ"מ לדעת הרמב"ם כשהביא עדים שגזלה שוב אין מאחרים בשביל טענת האפטרופוס כן כתב הרב המגיד שם על פי גירסא שלנו להרמב"ם ולזה כיוון המחבר שכתב לטעון ולדון ודו"ק ודלא כהסמ"ע בס"ק י"ג וכן באורים טז

⁶⁰ סמ"ע שם יג דבעינן תרתי הא' שהיה לקטן חזקת אבות והשני שהי' גם עתה ביד הקטן אבל בתוס' דפרק הגזול בתרא כתבו להיפך דלעולם חזקת אבות מהני אפילו היה בחזקת ר' ירמיה ע"ש וצ"ע, וביש"ש כתב לפסוק כהתוס' שהביא בסמ"ע וכתב שראה בספר רבינו תם שיש טעות בתוס' דבבא קמא והעלה דלא כוותיהו ודו"ק אבל המדקדק היטב בתוס' דבבא קמא יפרש דבריהם כתוס' דפרק שום היתומי' ועיין עוד מדינים אלו בים של שלמה פרק הגזול בתרא סימן ז. ש"ך שם טו

⁶¹ רמ"א שם

⁶² כך הכריע באורים יח שם

⁶³ אורים יח בדעת ר"י בתוס'

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ולכן מי שצווח על יתומים קטנים שיש לו נזקים מהם, אין מעמידין להן אפוטרופוס לדין עמו בעודן קטנים, אם לא שמפורסם שהם מזיקין אותו בידים, שאז מסלקין אותם, אבל אין משלמין מה שהזיקו בקטנותם⁶⁴.

וכל שיש לספק ולפקפק בדבר ממתנינים להם עד שיגדלו, ויש אומרים⁶⁵ שלעולם ממנין להם אפוטרופוס בין שיש ממש בטענותיו או לא, אולי יתפשר עמהם לטובת היתומים.

י. מקבלין עדים שלא בפני בעל דין ... כגון שהיה הוא חולֶה או עדיו חולֶים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא ... דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא מצי א"ל אנא לב"ד הגדולִ אִזְלֵנא

אמרה תורה (שמות כא פסוק כט) וְהוֹעֵד בְּעֵצָיו ופִּירְשׁוֹהוּ יבא בעל השור ויעמוד על שורו, מכאן⁶⁶ אמרו חז"ל שלא יקבלו עדות שלא בפני בעל דין, ואם קבלוהו שלא בפניו אין דנין על פיו⁶⁷.

ואם העידו שלא בפניו חוזרין ומגידין בפניו⁶⁸, ואם כווננו עדותן עם הראשונה עדותן קיימת, ולא אמרינן נוגעין בעדותן הן כיון שנשבעו בעדות ראשונה, דלא מחזקי נפשיהו ברשיעי, ואם שינו בעדותן בפעם שני ממה שהגידו בראשונה, הולכין אחר העדות השני שהגידו בפניו, אף על פי שהגידו

⁶⁴ סמ"ע טו

⁶⁵ כן כתב הראב"ד הביאו הבית יוסף

⁶⁶ שו"ע ונו"כ כח טו

⁶⁷ וטעמא דמסתברא הוא מפני שבפניו לא יוכל להעיד וישים על לבו אמתת הדברים להגיד האמת, מה שאין כן כשמעיד שלא בפניו.

⁶⁸ רמ"א שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

בראשונה על פי החרם⁶⁹, ויש חולקים⁷⁰ ואומרים דמדרבנן הוא⁷¹, וקרא אסמכתא בעלמא הוא, לפיכך מקילינן בה ואמרינן לא אמרו אלא לכתחילה אבל אם נתקבל העדות שלא בפניו כשר בדיעבד.

יש אומרים שלא אמרו אין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין היינו בדיני ממונות, אבל בקטטות ומריבות שיש לחוש שאם יעידו בפניהם יתקוטטו עם העדים וגם יתקוטטו זה עם זה בשעת גביית העדות בפני הב"ד, תקנו הגאונים שמקבלים העדות שלא בפניהם, גם לא יגלו לבעלי דינים מי הם העדים.

ודוקא כשאין הב"ד רוצין לדון אחד מהם על פי הדין ולענוש ואין כוונתם רק להשקיט הקטטה ולהורות כפי צורך המריבה והשעה, אבל כשרוצים לענוש ולדון אחד מהם כפי הדין אין לקבל העדות אלא בפניו.

היה הבעל דין חולה⁷² וירא שמא ימות ומבקש שיקבלו העדות בחייו, כי הוא יזכיר לעדים לכוין את העדות יותר⁷³, או שהיו עדים חולים ומסוכנים שמא ימותו, מקבלין העדות מיד שלא בפני בעל דין ואין צריכים להמתין אפילו עד שישלחו אחריו⁷⁴.

ואם העדים מבקשין לילך למדינת הים הרי יש שהות לשלוח אחריו⁷⁵, לפיכך אין גובין מיד עד שישלחו אחריו, ואם שלחו אחריו ולא בא מיד גובין שלא בפניו, וכן אם לא הודיעוהו ויש לחוש שהעדים לא ימתינו עד שיוודיעוהו, אין ממתנינן וגובין מיד שלא בפניו.

ואם היה הנתבע חולה ואמר התובע שיקבלו עדותו בחיי הנתבע שלא בפניו, כדי שיחזיקוהו בנכסי הנתבע בחייו, מפני שחושש שאם ימות יצטרך להמתין עד שיגדילו היתומים, כי לא ישמעו העדות בעודם קטנים, אין

⁶⁹ דכל שלא בפניו כחזן לב"ד דמי ולא דקדקו בו וחזרין ומגדינן בפניו, דחוקה מה שיגידו בפניו מדקדקין ומגדינן האמת.

⁷⁰ ר"י נ"ב ח"ב ומרדכי פ' הגזול בתרא מובא ברמ"א שם

⁷¹ מהרש"ל (ביש"ש ב"ק פ"י סי' ט) פסק דאפילו בדיעבד לא מהני העדות שקבלו שלא בפני בעל דין, והביאו הש"ך (סקי"ט).

⁷² שו"ע ונו"כ שם טו

⁷³ דדוקא בתובע שחולה הקילו משום שיאמר אני רוצה להזכיר העדים לכוין את העדות ואם אמות תשתכח העדות ויפסיד כל החוב. משא"כ בחולה הנתבע דאז יכול לגבות החוב כשיגדלו היתומים, וגם משום שבכאן לא פשע במה שלא בא כיון שהוא חולה ולא היה יכול לבוא. סמ"ע שם נא

⁷⁴ שאין אנו שלימים ברוח וחוששין שמא בין כך שישלחו אחריו ימותו

⁷⁵ לבוש ועיין סמ"ע נ

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

שומעין לו לקבל העדות שלא בפניו לחוב ליתומים שלא כדין, כי מוזל רע שלו גרם שחלה הנתבע ואין מקבלין העדות שלא בפניו⁷⁶. ויש אומרים שהוא הדין גם בשפתחו ליה בדינא ושלחו אחריו ולא בא, אפילו אין העדים מבקשין ללכת למדינת הים, כיון ששלחו אחריו ולא בא פושע הוא ומקבלין שלא בפניו, והוא שפתחו ליה בדינא⁷⁷.

יא. כי פתחו ליה נמי מצי א"ל לב"ד הגדול אזילנא

יתבאר בעזה"ת במסכת סנהדרין דף לא:

יב. הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי' עומד וצווח

מקיימין השטר⁷⁸ אפילו שלא בפני הבעל דין⁷⁹, ואפילו עומד וצווח מזויף אל תקיימוהו אין שומעין לו, דקל הוא שהקילו חכמים בקיום שטרות⁸⁰, משום שמדין תורה לא היה צריך קיום⁸¹, אלא שחז"ל כיון שראו הדורות מתפרצים אפילו בימיהם, וכל שכן בדורות הללו שרבו המתפרצים, תקנו לקיים חתימת העדים.

⁷⁶ לבוש וסמ"ע שם נב

⁷⁷ פירוש שכבר טענו לפני הדיינים והביא התובע את עדיו ושלחו ב"ד לנתבע שיבא וישמע עידי התובע ולא בא, או אפילו לא פתחו ליה בדינא וצריך לדון בפני אותם דיינים ושלחו אחריו ולא בא גובין שלא בפניו לבוש וסמ"ע שם נד

⁷⁸ שו"ע ונו"ב מו ה

⁷⁹ לקמן סימן ק"י סעיף ג' [ד"ו] וסעיף ז' [ו'] פסק המחבר דגם להוציא מיתומים קטנים מקיימין. סמ"ע יא
⁸⁰ עיין תומים (סק"ה) דהעלה תרתי טעמים, אחת משום קיום שטרות דרבנן, התוספות [ב"ק] פרק הגזול בתרא דף ק"ב ע"ב [ד"ה מקיימין] והרא"ש [שם פ"י סי' ה'] והטור [סעיף ח'] וסמ"ג [עשין ק"ט] דף ק"ץ ע"א ומשום דלא על מנה בשטר מעידים רק על כתב ידם, כדכתב הרשב"א בתשובה [ח"ב סי' שע"ו] מביאה ב"י [סעיף ח'], מפני שהמקיימים לא על מנה שבשטר הם מעידים אלא על חתימות העדים, ולכך מקיימין אפילו אמרו עדים כתב ידינו זה, וכן אם אומרים מזויף דהוי קיום של תורה.

⁸¹ דק"ל מן התורה עדים החתומים על השטר נעשה כמו שנחקרה עדותן בבי"ד דמי, דחזקה הוא מן התורה על כל אדם שאינו מעיז להוציא שטר מזויף בפניו ב"ד, כל שכן שאין העדים חותמין שקר, דכל אדם בחזקת כשרות הן

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

ואם הוא שטר בחתימת יד הלווה אין מקיימין אלא בפניו⁸². ובמקומות שנהגו לקיים מנהג מבטל הלכה אבל איפה שלא נהגו אין להקל⁸³.

יג. ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ... נקטינן ליה אי אתא אתא

טען הלוה⁸⁴ ואמר שטר זה אף על פי שנתקיים בפניכם אני אביא ראיה דמזויף הוא ואבטלנו, ויש לי עדים במקום פלוני והם פלוני ופלוני, אם נראה לדיינים שיש ממש בדבריו קובעין לו זמן להביא עדיו, וסתם זמן הוא ל' יום⁸⁵, ואם נראה להם שאינו בא אלא בעלילות דברים ובטענות של דופי, אומרים לו שלם ואח"כ אם יש לך ראיה יחזיר, ואם היה המלוה אלם ושמא לא יוכל להוציא מידו, מניחין ביד שלישי⁸⁶.

יד. אי לא אתא נטרינן ליה בה"ב אי לא אתא כתבינן פתיחא עלויה תשעינן יומין תלתין קמאי ... מציעאי ... בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה ... לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה

⁸² דבחתומת יד הלוה לא שייכי הני טעמי ואין מקיימים אלא בפניו, שהמעידים באים להייב את הלוה עצמו ולא שייכי הני טעמי, נראה דלכו"ע אין מקיימים אלא בפניו, כן נ"ל. וכן מוכח להדיא בסמ"ע לעיל סימן ל"ה ס"ק מ', דבכתב יד הלוה מדאורייתא בעי קיום, ע"ש. וכן מוכח בדברי רב שרירא גאון שהביאו הבעל התרומות [שער י"ג ח"א ס"ג] והטור לקמן סימן ס"ט [סעיף מ']. ש"ך שם י

⁸³ מיהו כמדומה שנהגו להקל לקיים אף כתב יד לוח שלא בפני בעל דין, ואפשר לומר בזה מנהג מבטל הלכה כמו שמקיים הרב שטרות ביחודי וכמו שכתבתי לעיל ס"ק ח', דהיינו נמי מטעם מנהג מבטל הלכה, אבל היכא דלא נהוג אין להקל [עיין בספר אגודת אוזב דף ע"ח (לטור כאן)]. ש"ך שם ועיין קצוה"ח

⁸⁴ שו"ע ונו"כ צח ד

⁸⁵ סתם ולא כתב כמה זמן נותנים, משום שהוא לפי ראות הבר"ד כמה צריך לו. והטור [סעיף ו'] שכתב ל' יום, היינו מן הסתם כשאין הבר"ד יכולין לשער הזמן. סמ"ע שם ז

⁸⁶ פירוש, כשאין ממש בדברי הלוה אלא שבא בעלילות דבאדם אחר צריך לשלם מיד, אבל באלם מניחין ביד שלישי ונותנין לו זמן ל' יום עד שיביא ראיה כדסיים בהג"ה, דקאי גם אזוה, ואם לא יביא ראיה אזי יתן השליש ליד המלוה. משא"כ אם יש ממש בדברי הלוה והמלוה אלם, אזי נותנין לו מתחילה זמן צ' יום ואין מוציאין ממנו כלום עד שיגיע הזמן, סמ"ע ח. משמע מדבריו דהני צ' יום נותני' לו מיד כשטוען מזויף ולא נהירא דפשוט דהני צ' יום דקאמר היינו לאחר שנתנו לו ל' יום קודם כתיבת האדרכתא כדאית' בש"ס ואם כדבריו גיהי' הבעה"ת נגד הש"ס. ש"ך ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

קבעו לו זמן⁸⁷ להביא ראיה ולבטל השטר והגיע הזמן ולא בא, ממתינין לו עוד שני וחמישי ושני⁸⁸, לא בא כותבין עליו נידוי⁸⁹ וממתינין לו בנדידיו תשעים יום⁹⁰ ואין יורדים לנכסיו⁹¹, שלמו תשעים יום⁹² ולא בא מתירין לו נידוי, ובי"ד כותבין לו אדרכתא על נכסיו, ופירוש אדרכתא פסק דין שירד המלוה לתוך נכסי הלוח וליתלם בחובו.

טו. והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן

במה דברים⁹³ אמורים שממתינים צ' יום דאמר אתינא אתינא, פירוש שהוא נשמט לומר עתה אבא ואביא ראיה ואבטל השטר, אבל אם מורד ואומר איני רוצה לבא לבי"ד, כותבין עליו אדרכתא מיד בין על קרקעותיו בין על מטלטלין שלו.

טז. והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן

⁸⁷ שו"ע ונו"כ שם ה

⁸⁸ ומתירין לו בכל פעם בב' ובה' ובב' סמ"ע שם ט

⁸⁹ , כתב נידוי נקרא פתיחא. ויש מפרשים דנקרא כן על שם שהוא כתב הראשון, שאחר כתב זה אם לא יפרע כותבין אדרכתא ושומא ואחלטתא. סמ"ע שם י

⁹⁰ לכך נותנים לו תשעים יום, דשלשים יום ראשונים אמרינן טרח למצוא מעות בהקפה, שלשים יום שנים אמרינן מאחר דלא מצא מלוה טרח למכור נכסיו, שלשים יום אחרונים אמרינן הלוקח טורח להדר בתר זוזי, ולכך יהיבנן תשעים יום, גמ'. וכתב הסמ"ע (סקי"א) אף על גב דלקמן סימן ק' (סעיף א) במי שבא לבית דין ואמר תן לי זמן שאטרח ואפרע, נותנים רק זמן ל' יום, מ"מ הכא דכופר ואומר דהחוב מזויף, אף על גב דלא מהימן, מ"מ מועיל כ"כ דנותנים לו צ' יום, עכ"ל. ואין צריך לזה, דהא שם אפילו נידוי לא מנדין, לכך לא נותנים רק ל' יום, אבל כאן דמנדין תיכף אמרינן מסתמא מהדר בתר זוזי, דאין אדם ברצון בנדוי, ולכך ממתינים תשעים יום טרם דכותבין אדרכתא, ופשוט. אורים י

⁹¹ דעת הסמ"ע (שם) לאחר שלשים יום שונין הנדוי, ולאחר ס' יום מחרימין. ועיין תומים (סק"ג) דכתבתי דנראה דלא ס"ל כן לרמב"ם (פכ"ב ממלוה ולוה ה"ג) וטור (סעיף ז) ומחבר, רק ס"ל הואיל וטוען מזויף וגם יש לו נכסים, מנדין כל צ' יום, ואי לא יפרע הרי כותבין אדרכתא, אורים יא

⁹² כל מקום שהב"ד קובעין זמן הוי שבת וי"ט בכלל הזמן אף על פי שא"י לעשות בשבת וי"ט אותו הדבר שקבעו עליו כ"כ ש"ג. ולי נרא' שהכל לפי ראות הדיין שאם קבעו לו זמן ג' ימים והוא עי"ט הדבר ברור שבאותן ג' ימים אינו יכול לעשות כלום ובודאי דג"י אחר י"ט קאמרי באר היטב צח יא מהכנסת הגדולה

⁹³ שו"ע ונו"כ שם ו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכל זה בהלואה שלהוצאה נתנה וצריך לטרוח לגייס כסף עבור הפרעון אומר שמשלם הוא ד שימצא כסף, אבל אם התביעה הוא על פקדון דלאו להוצאה ניתנה⁹⁴ ולא שייך לומר אשתמוטי, אפילו אם אומר עתה אבא ולא בא אין ממתניין לו כלל, אלא אם לא יבא כותבין עליו אדרכתא על נכסיו מיד.

יז. אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה

מקרקעי חיישינן שמא תכסיף

זה שאמרנו⁹⁵ שאם לא בא בסוף התשעים יום כותבין אדרכתא, היינו דוקא על הקרקעות שלא יוכל המלוה להבריחם, אם יבא זה ויפסול השטר יחזירו לו קרקעותיו, אבל על המטלטלין אפילו אחר תשעים יום כל זמן שהוא אומר עתה אביא ראייה ואבטל השטר, אין מורדין המלוה למטלטלין שלו, שמא יפסידם ויביא זה ראייה ויבטל השטר ואז לא ימצא מה ליטול מן המלוה.

ואפילו אם יש למלוה קרקע שיכול הלוח לחזור וליקח ממנו בשביל המטלטלים שיקח ממנו שלא כדין, חיישינן שמא תתקלקל⁹⁶ בענין שלא יוכל לפרוע.

אולם למרות שאין כותבין אדרכתא על מטלטלין נותנים אותם ביד שליש שלא יפסיד אותם הלוח, ונותנים לו זמן הראוי לבי"ד ואומרים לו אם תמצא רעותא לשטר בתוך הזמן נקבל ונחזיר לך המטלטלין, ואם לא תוכל להרע השטר ניתן אותם ליד המלוה.

⁹⁴ שפקדון הדרא בעיניה, וא"כ מה זמן צורך לו. וכתב הנימוק"י (ב"ק לט ב) הני מילי בכופר, אבל במודה דקבלו רק אמר דפשע בו והרי חייב באחריותו, נותנים לו זמן. ועיין תומים (סק"ד) דהפירוש לא צ"י יום רק שלשים יום כדלקמן סימן ק', דהא אינו טוען מזויף. ועיין תומים דנראה דהמגיד משנה (פכ"ב ממלוה ולוה ה"ד) חולק בזה אנימוק"י, ולכן דין זה צל"ע.

⁹⁵ שו"ע ונו"כ שם ז

⁹⁶ במחבר כתב שמא תכסיף או תשתדף. נקט הני שני חששות שהן בידי שמים שיש לחוש להם וא"כ ממאי יגבה דמי המטלטלין, אבל אקרקע כותבין לו אדרכתא וליכא למימנעי מהני חששות, דהא גם כנשאת בידו היתה נלקה במכה זו שבא משמיא, וליכא למיחש שימנע ויפשע בעבודת הקרקע ויקולקל ע"י זה, דלא יעשה זה בשביל אכילת פירותיו שסבור שתשאר בידו. סמ"ע שם יז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

**יח. וכי כתבינן אדרכתא מודעינן ליה והני מילי דמיקרב ...
עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה
בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה**

אין כותבין⁹⁷ אדרכתא מיד אלא ששולחים תחלה ומודיעין לו, והוא שיהא קרוב לבי"ד יום אחד⁹⁸, ויש מי שאומר⁹⁹ שני ימים, ואם היה רחוק יותר על זה לא הטריחו חכמים להודיעו.

**יט. האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי זה"מ לשמתא
אבל לפתיחא ... לא**

שליח בית¹⁰⁰ דין ששולחין להזמין הבעלי דינים לדין, אסור לנהוג בו קלות ראש, והמצער והמבזה אותו ומביישו יש להם לבית דין רשות להכותו מכות מרדות.

ומותר לשליח ב"ד להגיד לב"ד שזה ציער אותו או הקלה את הבית דין, ואין בזה משום לשון הרע¹⁰¹. והשליח נאמן בשנים להגיד לב"ד שהקלה אותו כדי שינדרהו, וגם השליח בעצמו אם ירצה יכול לעשות דין במסרב בו להכותו¹⁰², ואם הזיקו פטור אפילו היה יכול לכופו או להציל בדבר אחר, שעל מנת כן שלחוהו הבית דין.

⁹⁷ שו"ע ונו"כ שם ה

⁹⁸ היינו טעמא, כיון דהיה תחילה לפני הב"ד וגם נתנו לו זמן ל' יום להביא ראיותיו, משום הכי אין נותנים לו לבסוף אלא יום אחד. סמ"ע שם יב

⁹⁹ טעם פלוגתתן תלוי בגירסת הגמרא [שם] דהב"ד יושבין ביום ב' וביום ה', וקובל בבית דין בב', ושולחין הבית דין ביום ג', והולך שליח כל היום, והלוח בא סוף יום ד', וביום ה' משכים לבית דין. ומאן דאמר שני ימים ס"ל דתיכף ביום ב' שולחין ב"ד, והולך השליח יום ב' ויום ג', והוא בא יום ד', ויום ה' בסופו בא לבית דין. וב"כ המגיד משנה [פכ"ב ממלוה ה"ד] וב"י. סמ"ע שם יג

¹⁰⁰ שו"ע ונו"כ ח ה

¹⁰¹ דכתיב גבי משה [במדבר טז, יד] העיני האנשים תנקר וגו', ומהיכן ידע משה שהם אמרו כן, אלא ודאי השליח הגיד לו כן, שמע מינה שמותר, שאם היה בו משום לישנא בישא לא היה משה מקבלו ולא היה כותבו בתורה

¹⁰² פירוש, כשיש עדים שמצער מוכין אותו מכת מרדות, אבל בלא עדים אין השליח נאמן להכותו על פיו אלא לגדותו על פיו. ואף על פי שהגידוי הוא חמור בעיני רוב העם וגם לדינא דגמרא מהכא, מ"מ לענין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

וכבר התבאר במסכת מועד קטן דף טז: שליח ב"ד נאמן לומר הקלני, או הקלה הדיין, כלומר קילל או חירף אותי או את בית הדין, או לא רצה לבא לדין, ומנדין אותו על פיו. ואין שליח ב"ד חייב באמירת דברים משום לשון הרע¹⁰³, אולם בסתם אדם הרי אלו דברי לשון הרע¹⁰⁴.

ולמרות שמנדין¹⁰⁵ אין כותבין הנידוי על פיו עד שיעידו עליו שנים שלא רצה לבא¹⁰⁶, מפני שהמוזמן לדין חייב לשלם לסופר שכר הכתיבה¹⁰⁷ והוא ליה הוצאות ממון, ואין מוציאין ממון על פי עד אחד עד שיהיו שנים, שאין כח בב"ד להאמינו כשנים בזה, שהתורה אמרה על פי שנים עדים¹⁰⁸.

נ. יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא

נאמנות לא הימננהו לשלוח יד בגופו בלא עדים, דדוקא לענין נידוי שהוא ביד ב"ד ואין שולחין יד בגופו הימננהו, דומה למ"ש [הטור והמחבר בסימן י"א סעיף א'] דנאמן שליח ב"ד לומר שסירב הבעל דין ולא רצה לבוא [לענין] לגדותו ולא לענין לכתוב עליו פתיחה הנידוי, כמ"ש הטור והמחבר בסימן י"א סעיף ב', דאפילו אהוצאות ממון הקל לא הימננהו. וצער וביזוי הכל חרא הוא, והא דכתב אצל הכאה המצער, ואצל נידוי המבזה, משום דשתי מימראות המה בשתי מסכתות, ונקט לשון דהמימראות בשניהם, עיין פרישה [סעיף ט"ז] שם הוכחתי כל זה, ובדרישה כתבתי ישובים אחרים, אבל זה נ"ל עיקר. סמ"ע שם כג

¹⁰³ ואע"ג שעי"ז גורם למחלוקת דין מיוחד הוא בשלי ב"ד כמבואר בחפ"ז חיים בל' לשון הרע באר מים חיים כלל ח' יז ועיי"ש באר מים חיים – הערות כלל ב בהערה שכתב "ודע שבזמן הזה אין חילוק בין בית – דין לשאר בני אדם באשר אינם סמוכים ורק בימי הגמרא וגם ימים רבים אחרי כן היה לבית – דין יתר שאת ויתר עז יען כי אז היו סמוכים ומוכשרים לדונות ועיין מה שכתבנו מענין זה לקמן" אולם על כרחך שכתב זה מחמת צנזורה חרא שכל הפוסקים לא חילקו בזה ובש"ע כתב סתם לזמן הזה. ועוד שהרי מרנא הח"ח עצמו כתב זה להלכה בריש הלכות רכילות בבאר מים חיים ועיין בשבילי חיים שם

¹⁰⁴ חפ"ז חיים באר מים חיים כלל א ס"ק א

¹⁰⁵ שו"ע ונו"כ יא א

¹⁰⁶ מיירי שהשליח ב"ד אמר בשם הבעל דין שהשיב שאינו רוצה לבוא כלל, דאז כותבין מיד פתיחה, משום הכי אינו נאמן לענין הוצאת ממון, אבל במקום שאין לחוש רק לשמא לא עשה השליח בית דין שליחותו ולא הזמינו כלל, אין צריך לעדים אפילו לענין הוצאת ממון, דחזקה על שליח בית דין שעשה שליחותו. וכן לענין כל ההתראות שמתרין בו להבעל דין, כל שאין אנו צריכין לתשובת הבעל דין, סומכין על השליח ב"ד לבד אפילו לענין הוצאת ממון, רק במקום שצריכין לתשובת הבעל דין, אין השליח ב"ד נאמן לענין הוצאת ממון רק בשני עדים. נתיב"מ שם ה

¹⁰⁷ כמבואר בשו"ע ונו"כ שם ד

¹⁰⁸ כתב השלטי גיבורים ריש סנהדרין (ג א) אם התובע מוען אני אשלם שכר הסופר, כתבין פתחא אפומא דשליח ב"ד, דהא אין כאן נפ"מ למילתא דממון וא"כ שליח ב"ד נאמן. ונכון הוא, אלא שצריך לכתוב כן בפתחא ההוא שהתובע וויתר משלו שכר סופר, דאל"כ פן ישכח הדבר ויבא בעת התרה לתבוע שכר כתיבה, ופשוט. אורים שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת בבא קמא

מזמינין לדין¹⁰⁹ על פי אשה ושכנים, ההולכין לפי תומן אצל הנתבע, אף על פי שאינם שלוחים לשם כך, אלא אמרו להם הב"ד או השליח ב"ד לפי דרכך שאתה הולך אצל פלוני הזמינו לדין שיבא שהבית דין קבעו לו שיבא, סומכין עליהם שיעשו שליחותם ומנדין אותו אם לא בא, שחזקה שליח עושה שליחותו¹¹⁰, וכל שכן על פי שליח ב"ד שמנדין אותו, ואף על פי שלא חזר לומר עשיתי שליחותי.

במה דברים אמורים שסומכין על פי נשים ושכנים, כשלא היה הנתבע בעיר ואמרו לאלו הודיעוהו לכשיבא שיבא לבית דין, אבל אם הוא בעיר אין סומכין עליהם שמא יאמרו בלבם כבר מצאוהו ואמרו לו. ויתבאר להלן קיג. עוד פרטי דינים בזה

¹⁰⁹ שו"ע ונו"כ שם ג

¹¹⁰ דחזקה שאמרו לו שהוזמן ולא בא הרי זה מסרב. והקשה הפרישה (דרישה ס"ד) הא מספקא לן אי חזקה שליח עושה שליחותו, ולכך קי"ל בשל תורה מחמירין דלא עשה שלוחו (כמבואר בעירובין לב א), ואף כאן נימא קולא לנתבע. ותיריך באמת לא מפקינן ממון על זה החזקה רק מנדין אותו. ולדבריו שכר פתיחא מפסיד התובע, דהא לענין להוציא ממון אין אומרים חזקה שעשה שליחותו, ולא כן משמע מסתימת השו"ע והפוסקים. ולכן יותר נראה דשליח דהוא בצווי ב"ד אמרינן ודאי דעשה שליחותו, כי חזקה שלא יסרב פי ב"ד, והשליח ב"ד אומר לשכנים בשם וצווי ב"ד שיאמרו לו שמוזמן לב"ד ובהא ודאי אמרינן עשה שליחותו. אורים שם ט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

